

Svensk-Lettiska Föreningen Nr 1 (78) 2018, mars

Ordförande: Martin Ancons, tel 070-292 94 80, e-post: martin@envengi.com
Redaktion: Conny Mörke, Bäverbäcksgård 15, 1 tr, 124 62 Bandhagen
E-post: conny.morke@telia.com
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

Medlemsmöte med Gunnar Wetterberg

De baltiska staterna, Estland, Lettland och Litauen, firar i år minnet av sin 100-åriga självständighetsförklaring från 1918. Backar vi några århundraden i Estlands och Lettlands historia kommer vi till 1600-talet då delar av dessa två länder hörde till Sverige.

För att ge oss närmare insikter om vad detta "samboende" innebar och betydde för Estland och Lettland och också för Sverige kommer diplomaten, historikern och författaren

G U N N A R W E T T E R B E R G

Att tala över BALTIKUM I DET SVENSKA RIKET – STORMAKTENS BÖRJAN OCH SLUT

Torsdagen den **5 april kl. 18.00** i **Estniska Husets restaurang, Wallingatan 34**, Stockholm, kod 8591.

Entré 100 kr. I pausen bjuds på vinbuffé och piroger.

VÄLKOMNA TILL 100-ÅRSJUBILÉET!

Arrangörer: Svensk-Lettiska föreningen och Lettiska Pensionärsföreningen i Stockholm.

KALLELSE TILL SVENSK-LETTISKA FÖRENINGENS ÅRSMÖTE 2018

Plats: Lettiska Riksförbundet i Sveriges lokaler, Wallingatan 34, 5 tr.

Datum: tisdag den 17 april **Tid:** 18.00

Efter årsmötesförhandlingarna kommer ett programinslag, vid kallelsens utskrivande ej fastställt. Efter årsmötet inbjuds till en enklare förtäring.

VÄLKOMNA!

Årsmöteshandlingarna (förvaltningsberättelse, revisorernas berättelse, verksamhetsplan med förslag till budget m.m.) kommer att finnas tillgängliga för medlemmarna på föreningens hemsida, www.svensklettiska.se fr.o.m. 2018-04-09.

Styrelsen

Baltikumdagen 2018

Boka in datumet 26 maj för årets Baltikumdag 2018 som i år hålls på Skansen. Mer information kommer i nästa medlemsblad

Styrelsen

Litteratur till försäljning

Föreningen har några böcker kvar som föreningen säljer för 20 sek / styck + ev. porto / frakt.

”Undergångens skuggor” - Helene Holzman 1 st.

”Detta barn ska leva” - Peter Handberg 1 st.

”Hotad frihet” - Arne Bengtsson 4 st.

Vill du köpa kontakta föreningen på e-postadressen: info@svensklettiska.se

VEM ÄR SMART NOG FÖR MENSA?

IQ-sällskapet Mensa International vill starta nationella föreningar i Baltikum.

För Lettlands del har vår styrelseledamot Stefano Giangiacomo, som är testledare för Mensa Sverige, fått i uppdrag att åka till Riga och Kuldiga några gånger under året och testa dem som kommer att bli grundarmedlemmar i Mensa Latvija.

Om du känner några letter i Sverige eller Lettland som kan vara smarta nog för Mensa eller vill få mer information om de lettiska verksamhetsplanerna kan du kontakta Stefano via mejl (stefano@mensa.se). Mer information om Mensa och ett provtest online hittar du på www.mensa.se.

Stefano Giangiacomo

Kuldiga renoverar i små steg

Den 14 september besökte arkitekt Katinka Schartau från Växjö föreningen på ett välbesökt möte. Hon avslutade 2017 en 60-poängskurs i restaureringskonst på Konsthögskolan i Stockholm. Tillsammans med kursledning och kurskamrater besökte hon de baltiska länderna för att se hur balterna tar hand om sina gamla byggnader och städer. Gruppen hade särskilt fokus på staden Kuldiga i Lettland. Där har man ambitionen att med sin stadskärna bli världsarv inom Unescos ram, något stadsarkitekten och politikerna i staden hoppas ska sätta igång en positiv spiral.

– Under Sovjettiden asfalterades Kuldigas gator. Nu har staden lagt ner mycket tid och arbete på att ta bort de gamla lagren för att få fram de gamla gat- och kullerstenarna, sa Katinka. Det är känsligt gjort och tillgänglighetsanpassat genom att släta plattor av natursten lagts in i gångstråken för att underlätta för äldre eller rullstolsburna.

Tillgångarna i Kuldiga är begränsade på gott och ont. Katinka visade i ord och bild flera exempel på smarta, billiga och vackra lösningar utifrån förutsättningarna. Man har överlag återgått till en äldre, mer mättad färgskala och styr åter stadsplaneringen bort från den bilcentrerade planering som gällde efter den senaste lettiska frigörelsen 1991.

Som en slutlig bonus fick vi njuta av bilder från arkitekten Zaiga Gailis sommarhus vid kusten i Kaltene. Där lever hon med maken, exministern Mazis Gailis. Här finns inte mycket av Kuldigas modernism och mättade färger men ett spännande hus: ”Liieldienu salas” eller ”Påsköarna” som översättningen lyder.

Malin Engstedt

LETTLANDS RÖDA KORSET - OGRES KOMMITTÉN

Översättning från lettiska

Redogörelse för LSK (Lettlands Röda Korset) Ogres kommitté för åren 2016 och 2017 förbrukade bidrag från Svensk-Lettiska föreningen.

2016 påbörjade LSK Ogres kommitté att dela ut varma måltider till fattiga invånare i trakten av Ogre. 2016 gick hjälpen huvudsakligen till korttidsboende i Ogres förläggningar. Vilka saknar permanent bostad och arbete. Bidraget gick till anskaffning av hushållsvaror, livsmedel (bidrag till humanitär hjälp) och transport.

2017 ordnades i LSK Ogres kommittés lokaler "soppkök" och centrum för gratis utdelning av varma måltider – utspisningen sker varje vardag och omfattar c:a 60 personer (varje dag). Varma måltider delas fortfarande ut gratis även till de som är på förläggningen och på familje- och dagcenter som besöks av barn och tonåringar i åldrarna 8-16 år. Större delen av barnen och tonåringarna kommer från fattiga och ekonomiskt svaga familjer. Svensk-Lettiska föreningens bidrag användes för varma måltider som delades ut, materiel för soppkökets renovering, transport, köksutrustning och rengöringsprodukter för platsen där måltiderna delades ut.

Planer för framtiden - I nuläget har Ogres kommun beviljat en fastighet i Taurupe distriktet. Taurupes Röda korsets avdelning planerar att i fastigheten inrätta soppkök, matsal, centrum för utdelning av humanitär hjälp och tvätt/badutrymmen för de som bor i Taurupe och Mazozola distrikt. I tvätt/badutrymmen kommer det att finnas möjlighet till bad (stor del av de familjer som bor i centrala delarna bor enskilt utan centralt vatten) samt kunna tvätta kläder. Tvätt/bad utrymmen kommer att kunna användas även av handikappade. I lokalsamhället finns inte offentliga tvätt- och badinrättningar. För tillfället har renovering av Taurupes dagcenter påbörjats men det saknas medel för att bygga tvätt- och bad faciliteter.

LSK Ogres kommittés verksamhetsdirektör

Zanda Tereško

Baltiskt samarbetsgruppen

Organisationerna som årligen anordnar bl.a. Baltikumdagen består av Sverigeesternas Riksförbund, Svenska Odlingens Vänner SOV, Svensk-Lettiska Föreningen, Letternas Riksförbund i Sverige och Litauiska Föreningen i Sverige.

Facebooksidan *Baltiska samarbetsgruppen* fungerar som gemensam informationskanal:

<https://www.facebook.com/baltiskasamarbetsgruppen/>

Conny Mörke

Rapport från tal och seminarier på Pax Baltica i Karlskrona 19 oktober 2017– kvalen i valen, om Europa efter supervalåret

SJ och Trafikverket såg till att jag både missade lunchen hos Blekinges nya landshövding Sten Nordin (M) och delar av inledningsanförandena i Konserthuset. Så jag hoppar in direkt i det som docenten i statsvetenskap, Carina Gunnarsons höll – hon ersatte Maria Leissner som utsetts till ambassadör i Benin samma dag!

Carina Gunnarson, docent i statsvetenskap, Uppsala universitet gjorde en översiktlig analys av Macrons politik och tankar sedan han valdes. Det socialdemokratiska partiet i Frankrike är i fritt fall efter valet, högkvarteret till salu ett exempel på detta.

En rörelse mot Macron drogs i gång när det stod klart att han lutar åt det liberala hållet och att han vill ändra arbetstidslagar m m. Han vill samarbeta med Angela och Tyskland, mycket tydligt. Det tar tid innan reformerna får genomslag. Afrikafrågorna och EU viktiga för Macron, han vill ha ett gemensamt EU-försvar och vill inte stänga någon dörr, trots Brexit, gentemot Storbritannien. **Stora frågor** nu: Hur ena Frankrike, hur reformera transfereringssystemen, hur möta vänsteropposition som finns ute på gatorna, hur se på Le Pen som vuxit sig starkare under 30 år, hur skydda Frankrike mot terror?

Martin Kragh, chef för Rysslands- och Eurasienprogrammet vid Utrikespolitiska institutet behandlade främst varför Rysslands och Västs relation försämrats: Rysslands interna auktoritära utveckling (och inte Natos agerande) är den främsta anledningen enligt Kragh. Krimannekteringen och inhoppet i Syrienkriget har bidragit. Hämmad tillväxt och finanskrisen 2009 viktiga faktorer liksom morderna på Politkovskaja och andra. Kragh är förvånad över att inte fler i väst och i Sverige utnyttjar sina möjligheter till kontakt med Ryssland.

Han får på konferensen frågor om miljöfrågor i Ryssland och nämner ett vattenreningsverk i Kaliningrad som äntligen börjar komma igång efter årtal av inösta medel från Sida. Om jag förstod det rätt är orsaken till att inget hänt förrän nu den lokala byråkratin i Kaliningrad.

Ingrid Thörnqvist, tidigare utrikesreporter nu webbredaktör på SVT, talade om Tysklands utveckling och nämnde att det finns en aggressiv ton i före detta Östtyskland mot Merkel. SPD och CDU gjorde 2017 sitt sämsta val sedan 1949! Invandringsfrågan var och fortsätter att vara den stora frågan. Det finns oro för välfärden och framtiden, alla talar nu om kontrollerad invandring. I Österrike har populismen haft framgångar, där är arbetslösheten större än i Tyskland men minskar.

Färre kvinnor arbetar i dessa länder jfr med Sverige men fler jobbar deltid.

Olle Wästberg, f d generalkonsul i NY, f d ordförande i Demokratiutredningen, nämnde att högerpopulistiska partier (framför allt i öst) snabbt tagit makten över institutionerna och tömt dem på innehåll. Anekdot om Trump som påstår sig ha svensk bakgrund men den är i själva verket tysk. Hans tyskättade far byggde bostäder där judar inte ville bo (andra världskriget). Fadern hittade då på en svensk identitet och fick hyresgäster.

Från demokratiutredningen kommer fakta som att 80 procent av svenskarna inte anser att de kan påverka politiken mellan valen.

Partierna allt mer centraliserade och få av dem lyckas presentera en vision. Sverige ligger ganska oskyddat mot t ex ryska internetangrepp, konstaterade Wästberg. Han känner till minst två ryska skribenter som influerar Sverige på nätet eftersom de kan svenska.

I **paneldiskussionen** som följde behandlades Sveriges förhållande till Ryssland där eventuell NATO-anslutning är den avgörande faktorn.

Seminarier på Kungsholms fort fredag den 20 oktober

Jag deltog i en av fyra grupper. Vår, med **Per Dahl** tidigare ledarskribent på Barometern i spetsen, handlade om ganska avancerade teorier från en skribent som heter David Goodhart. Dennes tes är att *värderingar hos den tongivande urbana klassen på sikt leder till samhällsupplösning. Alternativet är en hållning byggd på samarbete och tillit samt språkliga, historiska och kulturella band.*

Konflikten mellan *anywheres* och *somewheres* - begreppen kommer från den brittiska journalisten David Goodhart. Med detta syftar Goodhart på klyftan mellan de som utgör den liberala globala klassen, och de som lever, bor och verkar på en plats - och hur den klyftan har vidgats, inte minst efter de senaste årens turbulens efter Brexit. Vi diskuterade i flera timmar och jag tror att jag möjligen kan ge er ett muntligt referat senare. Det handlade mycket om synen på integration och migration och hur flyktingströmmen 2015 har påverkat oss och samhället. Vad föder populism? Klyftor – hur skapas de och hur minskar vi dem?

Vi hade ju både unga, medelålders och gamla deltagare i gruppen, från flera typer av samhällen i olika delar av landet. De yngsta deltagarna i diskussionen (omkring 20 år alla 3) tyckte att **äldreomsorgen** är den största och viktigaste frågan för politikerna att ta itu med!

Malin Engstedt

Österjöfestivalen 2018: 23 augusti: Jubileum för Baltikum

<http://www.berwaldhallen.se/konsert/jubileum-for-baltikum/>

Medverkande Sinfonietta Riga och Tallinns kammarorkester, under ledning av Normunds Šnē, bjuder på musik av Béla Bartók, Bohuslav Martinů och Pēteris Vasks. Solist Marc Bouchkov, violin

Mudite Hoogland Krasts

Karlskrona spindel i Östersjönätverk

I augusti 2017 hölls historiens första *Baltic Meeting Point* i Karlskrona under stadens årliga skärgårdsfest. Representanter på hög nivå från fem städer konfererade enligt en strukturerad och demokratisk modell kring turism, ledarutbyte, mötesplatser i form av *Science Parks* och affärsutbyte över gränserna. Konferensen ska bli ett årligt evenemang med marknadsvinkel.

– Det var borgmästare eller vice borgmästare från kommunens vänorter *Aizpute* (Lettland), *Mažeikia* (Litauen), *Gdynia* (Polen) och *Rostock* (Tyskland) som deltog och dessutom folk från turistnäringen, berättar Marcus Fredriksson från Näringslivskontoret i Karlskrona kommun. Han deltog i diskussionerna under *Pax Baltica* i oktober 2017.

Marcus betonar att man måste bli kompisar för att kunna

göra affärer runt Östersjön. Det icke-hierarkiska arbetssättet med förberedda ämnen och samma begränsningar i tid och antal PP-bilder kanske chockerade deltagarna till en början. Städerna ombads belysa struktur kring invånare och näringsliv, utmaningar och bekymmer samt idéer inför framtiden. Under konferensens gång upplevde deltagarna metoden som befriande, tror Marcus.

Målet är att koppla samman städerna för att utöka samarbetet inom en rad områden. Nu gäller det att skapa goda exempel att visa upp för att inspirera till mer samarbete. Ett gemensamt Östersjöns Almedalen är också en dröm som ska bli verklighet. Marcus och en kollega reste runt bland annat i Lettland och Litauen för att knyta kontakter inför konferensen. Att till exempel besöka ett äldreboende i Aizpute var inte en självklarhet ur samarbetsperspektiv men gav nya insikter om likheter och olikheter mellan våra länder.

– Att vi liknar våra baltiska grannar blev uppenbart för mig under *Baltic Meeting Point*, säger Marcus. Vi har ett lite mer tillbakadraget temperament när vi gör affärer än till exempel tyskarna och polackerna. Det finns mycket av gemensam historia och kultur mellan Sverige och Baltikum som vi bör ta vara på: historien i bondesamhället och klimatet förenar oss.

Malin Engstedt

Sylvia Asklöf Fortell, en av organisatörerna bakom Pax Baltica till vänster
Marcus Fredriksson, Karlskrona kommun, till höger